

Plantebaseret fødevareproduktion

Deep dive i samarbejde med **Nordea**

Clara Drenck og Louise Johansen

Agenda

1. Markedsprognoser for plantebaserede fødevarer
2. Tendenser inden for plantebaserede fødevarer
3. **Pause**
4. Cases
5. Risici og muligheder
6. Værktøjer til rådgivningssituationer
7. Præsentation af smagekasser
8. **Tak for i dag**

Tænkepause

Tænkepause

Tænkepause

Tænkepause

Billedkreditering: Mia Sommer

Take-aways for dagens oplæg

1

Markedsprognoser for plantebaserede fødevarer er **positive og opadgående**.

2

Der er **efterspørgsel** på plantebaserede og økologiske råvarer fra danske fødevareproducenter, men der er behov for at **koble og styrke den plantebaserede værdikæde**.

3

Diversificering/varieret produktion kan **mitigere risici**.

Formål

Landbrugs- og erhvervsrådgivere har fået en introduktion til det plantebaserede marked

Succeskriterie

At diversificering/varieret produktion drøftes i kundedialogen.

1 min. for dig selv
5 min. i plenum

Til overvejelse

Hvad tænker du om at spise mindre kød og mere plantebaseret?

Hvilke barrierer har du personligt i forhold til at spise mere plantebaseret?

Hvad er plantebaserede fødevarer?

Definition fra "Handlingsplan for plantebaserede fødevarer":

Plantebaserede fødevarer skal forstås bredt. Det gælder alle fødevarer, der er fremstillet af planter samt spiselige svampe, alger og gavnlige mikroorganismer. De plantebaserede fødevarer kan også kombineres med enzymer og andre ikke-animalske ingredienser, så længe de er egnede til fødevarefremstilling til mennesker.

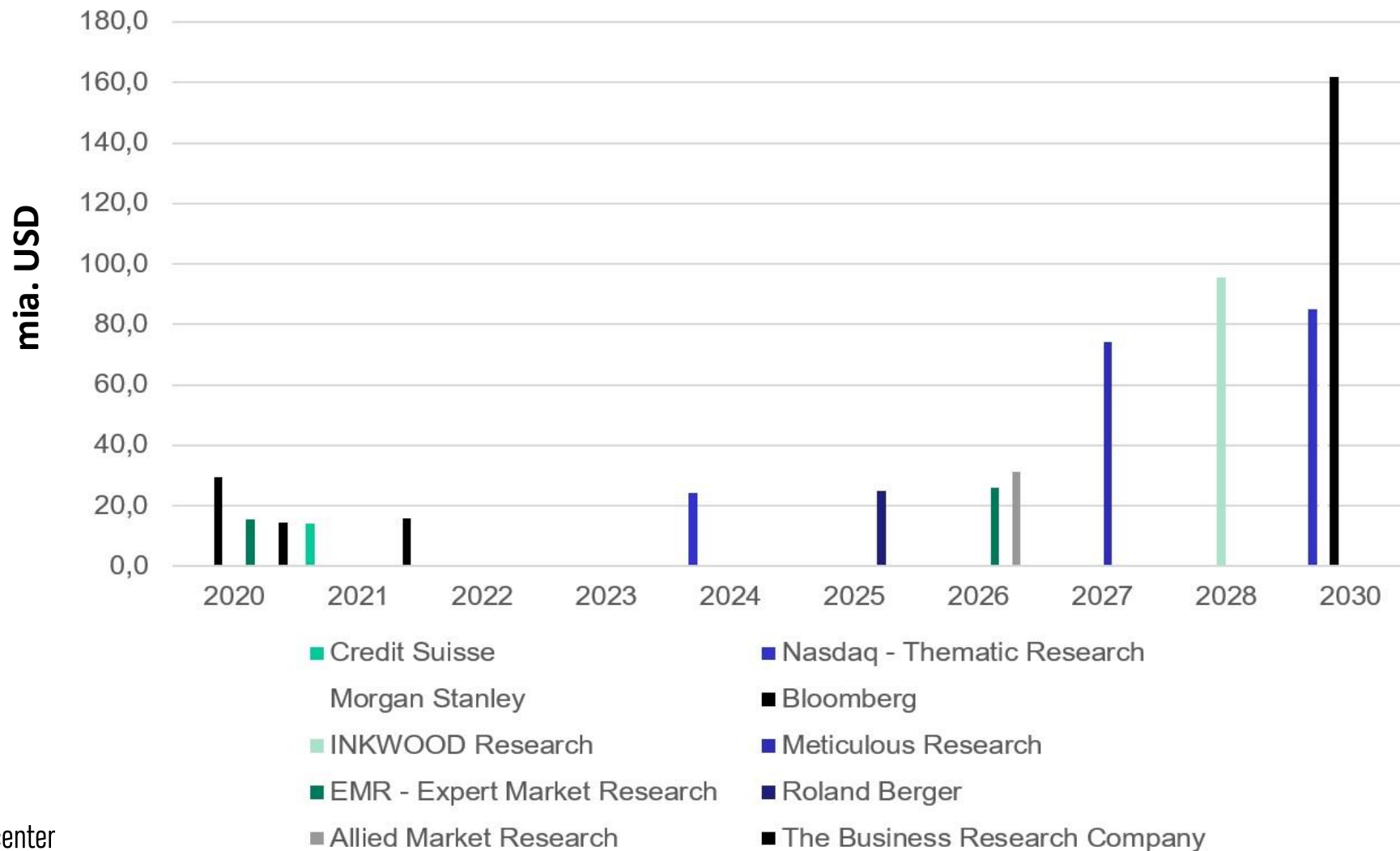
Med andre ord: Plantebaserede fødevarer er alt fra kornprodukter og gulerødder til plantepaté og tang.

Handlingsplan for plantebaserede fødevarer

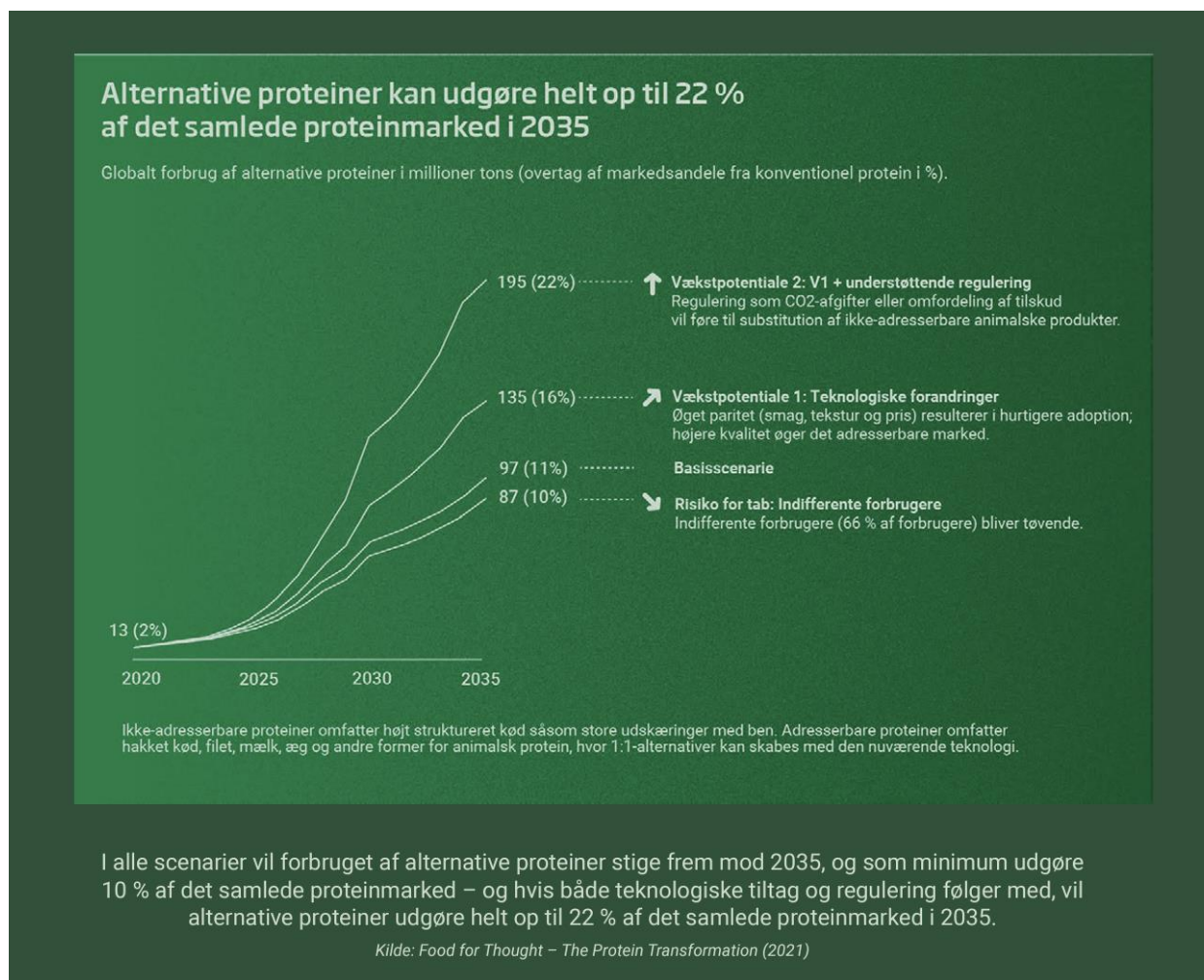

Markedsprognoser for plantebaserede
fødevarer

Globale markedsprognoser for plantebaserede fødevarer frem mod 2030

Global fremskrivning: Alternative proteiner vil udgøre mindst 10% af det samlede proteinmarked i 2035

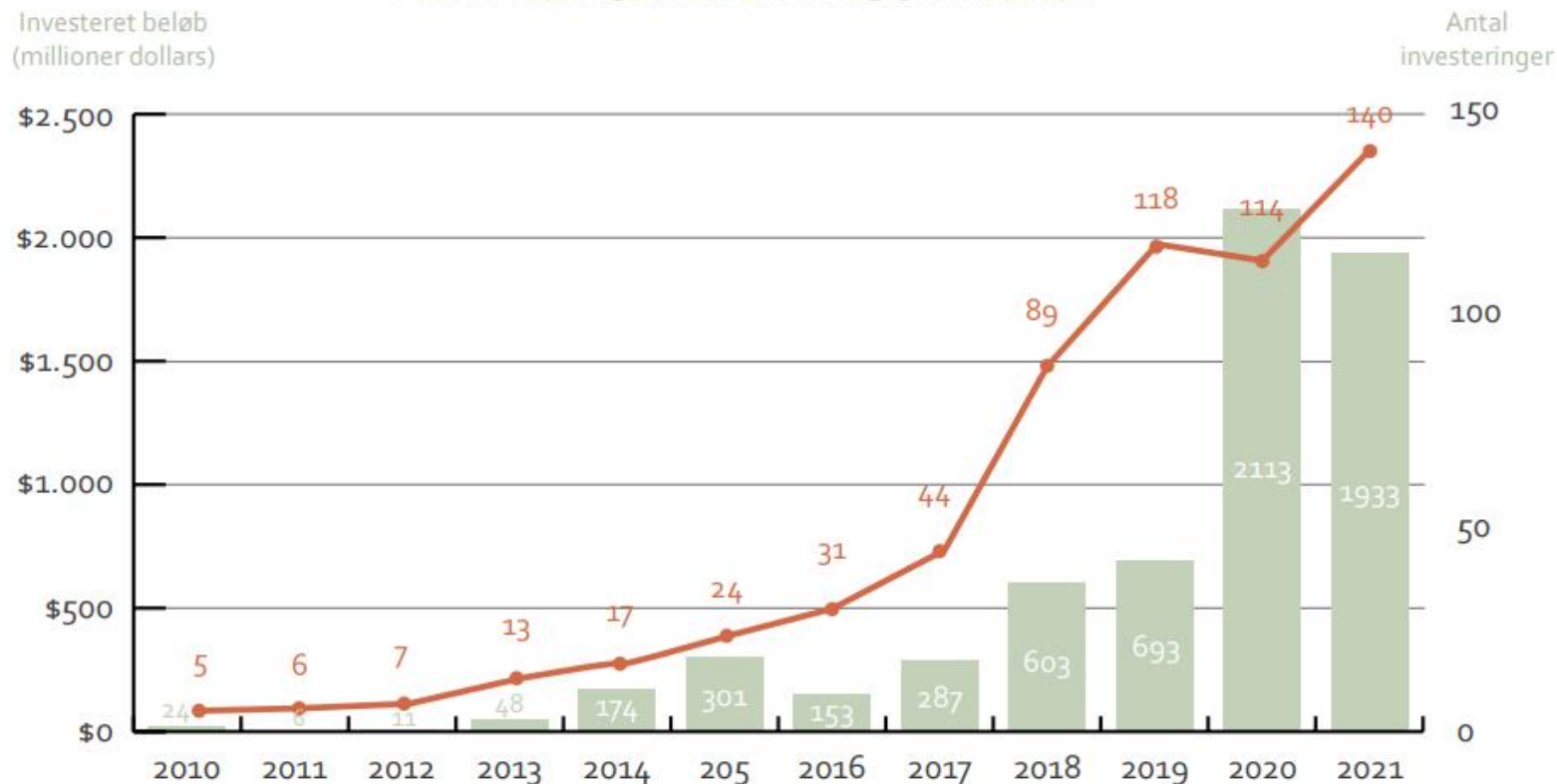

Stigning i globale investeringer

Proteindiversificering ses som et væsentligt forretningsspørgsmål: De største fødevarerproducenter og detailhandlere globalt har forpligtet sig til at øge volumen eller salg af kødalternativer og/eller mejerialternativer ifølge [Good Food Institute](#)

Få mere indsigt i det plantebaserede marked via [FAIRR-netværket](#)

ÅRLIGE GLOBALE INVESTERINGER I PLANTEBASEREDE VIRKSOMHEDER

Figur 6.o: Figuren viser de globale investeringer, herunder investeret kapital samt antal investeringer, i plantebaserede virksomheder (plantebaseret kød, skaldyr, æg og mejeri) fra 2010 til 2021. Grafen medtager ikke investeringer i kategorien fermentering og kultiveret kød. Egen illustration på baggrund af GFIs analyse af data fra PitchBook Data, Inc.

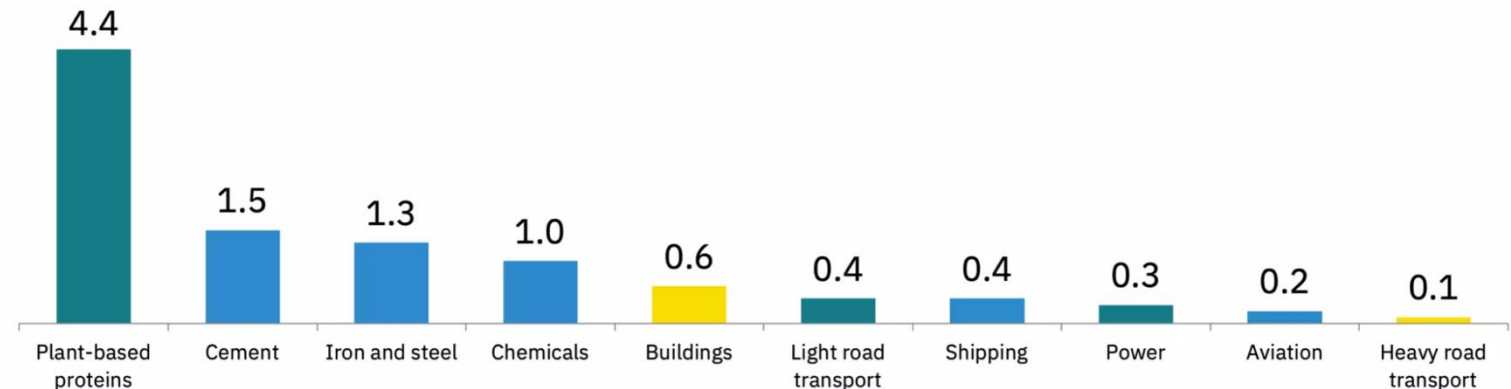
Plantebaserede fødevarerinvesteringer har størst positiv klima-impact

Investeringer i plantebaseret fødevarerproduktion er klart den bedste klimainvestering, også sammenlignet med investeringer i grønne bygninger og nul-emissionsbiler – Boston Consulting Group

Impact of capital employed (\$billions per \$trillion investment)

CO₂e savings (in gigatons) per \$trillion investment

- **Mostly economic:** most investments in the sector, such as replacing animal-based proteins with alternative proteins at cost parity, are economically viable
- **Mixed:** some investments in the sector, such as building automation and roof insulation, are economically viable; others in the same sector, such as moving to heat pumps in older buildings, are not
- **Mostly uneconomic:** most investments in the sector, such as introducing carbon capture and storage in cement production plants (which adds costs, but no savings), are not economically viable

Source: BCG/Blue Horizon report: "The Untapped Climate Opportunity in Alternative Proteins", Feb-April 2022, BCG/GFMA report, "Climate Finance Markets and the Real Economy": BCG Analysis. 1)Market value for avoided tons of CO₂e, assuming a price of \$50 to \$80 per ton. 2)CO₂e savings from plant-based meat only (red meat, pork, chicken, fish, and seafood).

Indsats, der påvirker landbrugs- og fødevarerektoren og efterspørgslen

Parisaftalen 2015
1,5-gradersmålet

DKs CO2-mål 2020
70 % reduktion i 2030

Klimakostråd 2021
mindre kød, flere
bælfrugter

Landbrugsaftalen 2021
øget økologisk areal +
CO2-afgift på landbruget fra 2030

FONDEN FOR
PLANTEBASEREDE
FØDEVARER

Plantefonden 2023

Handlingsplan
for plantebaserede
fødevarer 2023

EU's biodiversitetsstrategi 2020
30 % beskyttet natur i Danmark og i EU

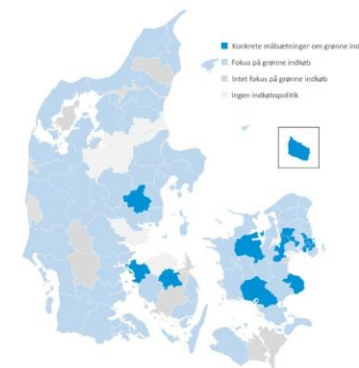

CAP 2023
Støtteordninger til humant konsum

CSRD 2024
De største virksomheder
måles på scope 3

De sjællandske kommuner sætter i højere grad konkrete målsætninger for deres grønne indkøb

Lokale tendenser
CO2-mål i kommuner
(København, Roskilde, Aarhus)

Den grønne
trepartsaftale 2024

Hvor stort er markedet, og hvilke plantebaserede produkter sælger?

Key findings – Germany

The sales value of plant-based food* grew by 97% (€817m) over the past two periods, while sales volume increased by 80% (310m Kg/L). Discount stores showed even stronger growth, at 114% (€202m) and 92% (101m Kg/L) respectively. Discounters had a 25% share in terms of sales value.

The plant-based food sector is **led by plant-based milk** (€396m), followed by **plant-based meat** (€181m). All categories showed double-digit sales growth in sales value in the latest period, with plant-based meat and fish showing triple-digit growth.

In terms of plant-based meat, plant-based refrigerated meat (e.g. burger patties, nuggets, minced) (€123m) is the most developed segment, followed by plant-based cold cuts and meat spreads (€29m). Sales shot up in the latest period, with a triple-digit growth in sales value, especially in discount stores.

In terms of plant-based milk (€396m), oat milk (€184m) had the highest sales value, followed by almond (€82m) and soya (€74m). Oat milk is on fire, especially in the latest period (105%).

The plant-based fish and plant-based cheese segments are both still in their early stages of development, with triple-digit growth in sales value. Plant-based fish products arrived on discounters' shelves in the last period, for the first time.

*Plant-based meat (only vegan), plant-based fish, plant-based milk, plant-based cheese, plant-based yoghurt, plant-based ice cream; all numbers refer to MAT CW39 2020 if not stated otherwise.

Source: Nielsen MarketTrack

Key findings – UK

The sales value of plant-based food* grew by 73% (€750m) over the past two periods, while sales volume increased by 67% (206m Kg/L).

The plant-based food sector is **led by plant-based meat** (€502m), followed by **plant-based milk** (€226m). All categories showed double-digit growth, except for plant-based baked goods .

In terms of sales value of **plant-based meat** (€502m), PB frozen meat (€231m) was outperformed by PB refrigerated meat (€264m) in the last period. Plant-based sausage is the most dominant segment, both in terms of plant-based refrigerated (€53m) and frozen (€50m) meat.

Plant-based milk (107%) and **plant-based cheese** (165%) both showed triple-digit sales growth in sales value over the last two periods.

Plant-based baked goods (€1.2m) also showed strong growth in sales value over the last two periods (19%), especially plant-based confectionery in the latest period (94%).

*Includes plant-based meat (vegan and vegetarian), plant-based milk, plant-based yoghurt, plant-based cheese, plant-based ice cream; all numbers refer to MAT CW42 2020 if not stated otherwise

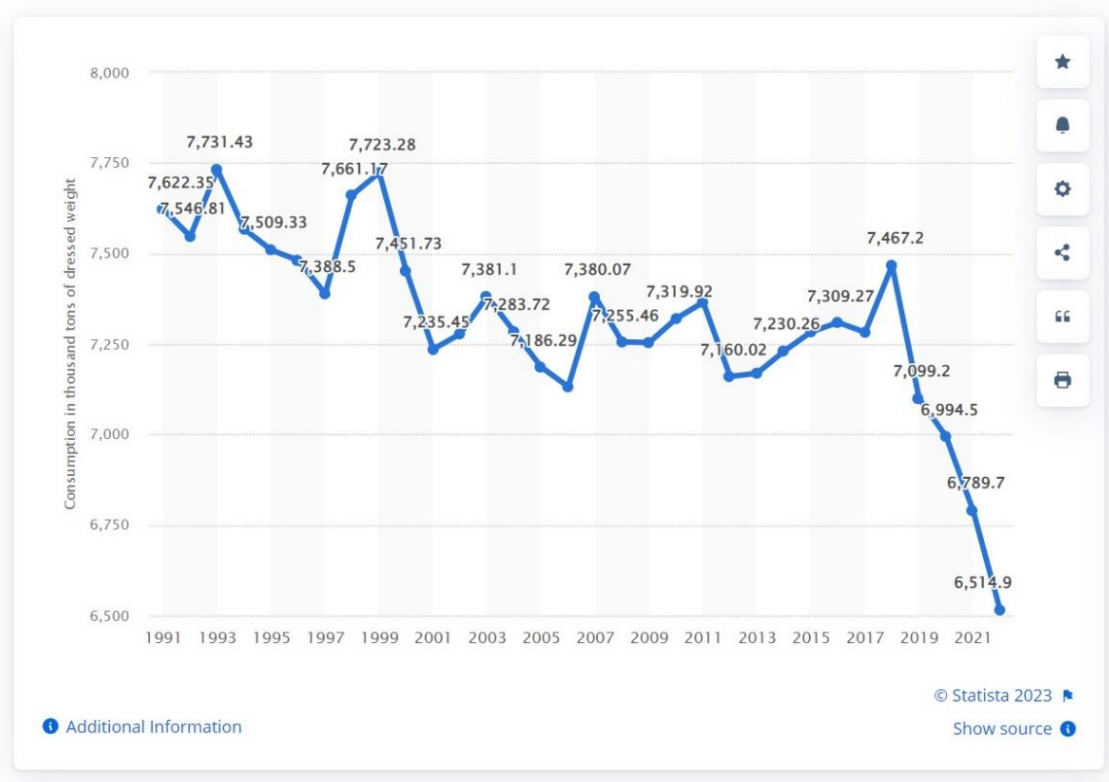
Source: Nielsen MarketTrack

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Det tyske marked: Kødforbruget falder

Consumption of meat in Germany from 1991 to 2022

(in 1,000 tons of dressed weight)

German meat consumption is on the decline

Per capita meat consumption, in pounds

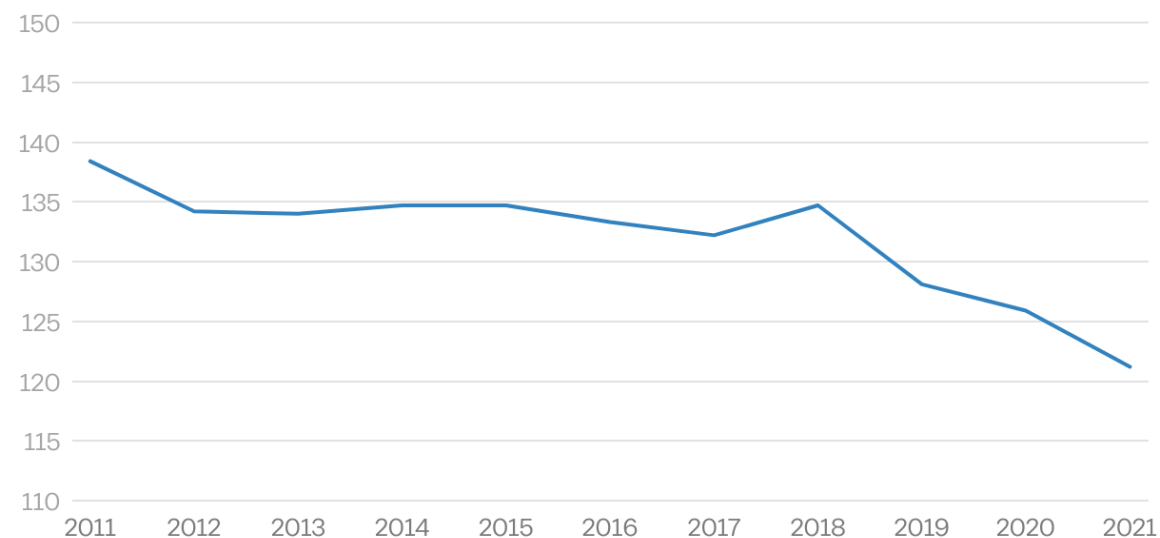
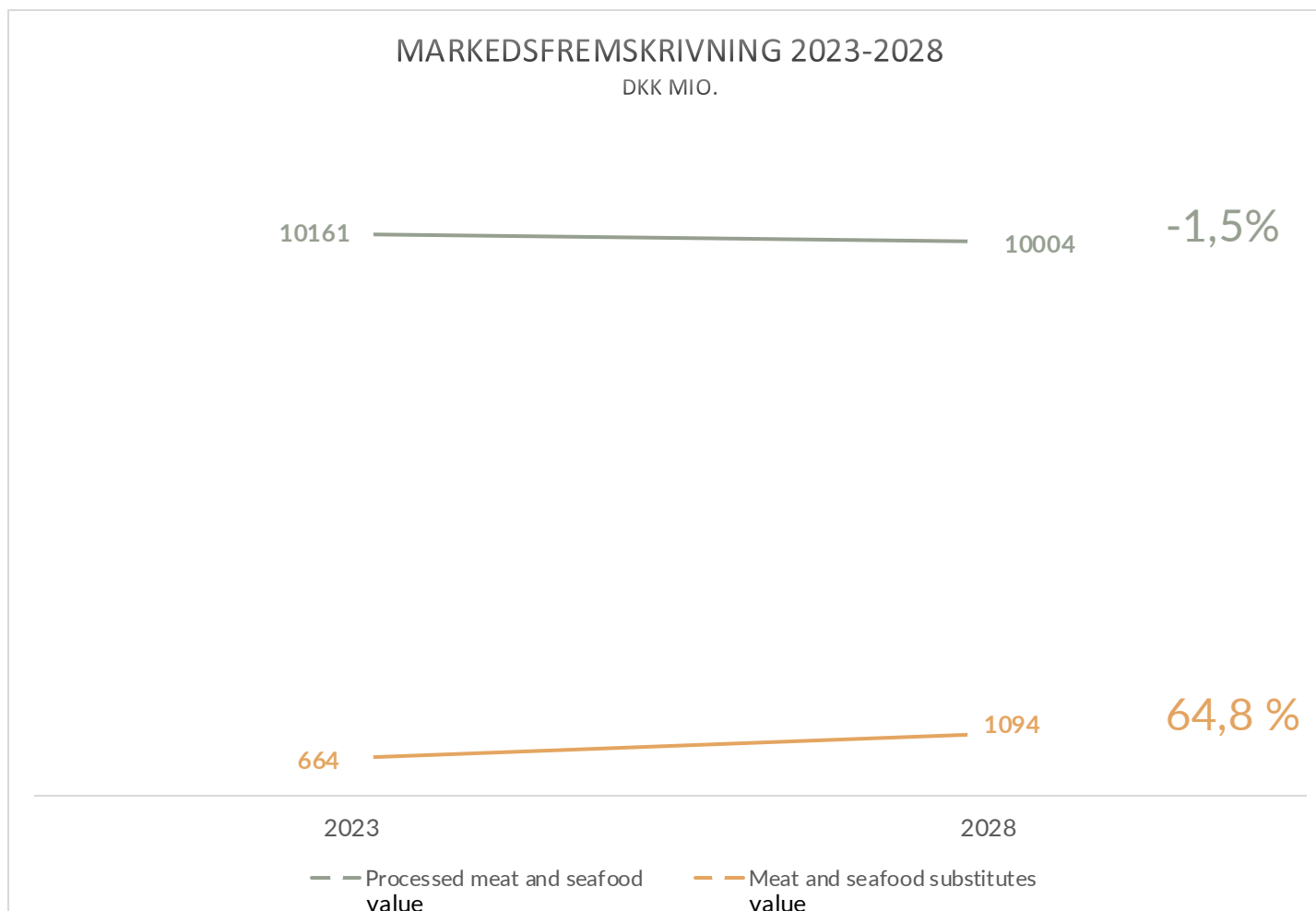

Chart: Kenny Torrella/Vox • Source: Germany's Federal Ministry of Food and Agriculture

Vox

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Salg af animalske vs. plantebaserede produkter i DK

Eksport af danske fødevarer

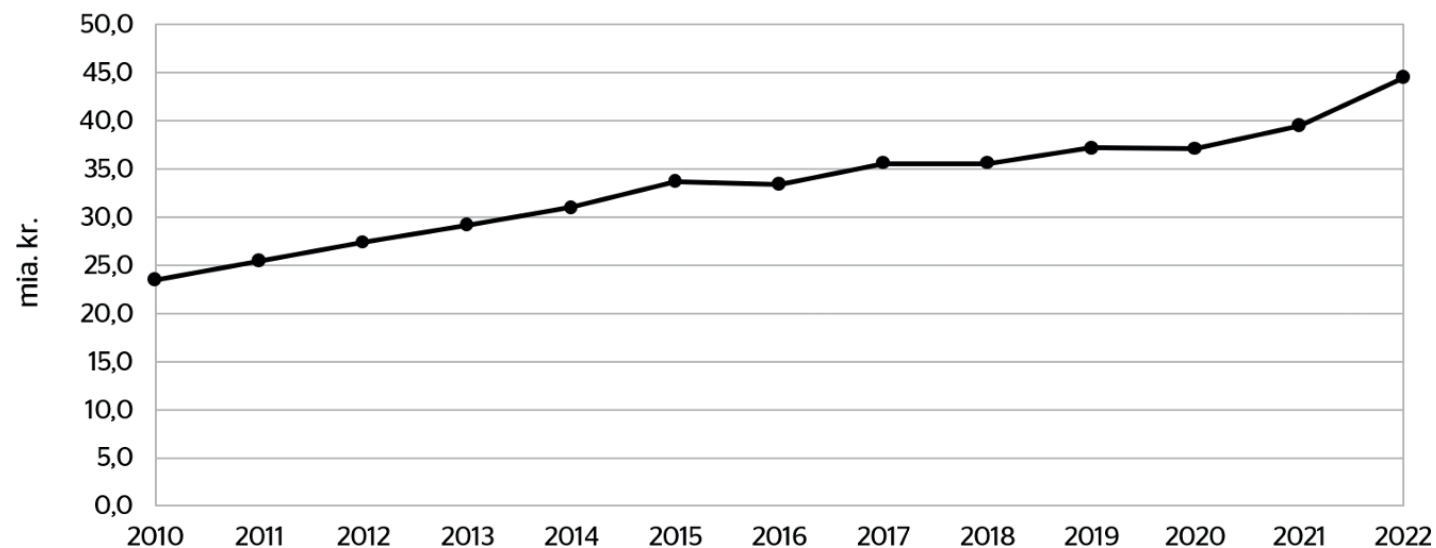
”Handlingsplan for plantebaserede fødevarer” omfatter også en eksportstrategi

Regeringen opfordrer erhvervet til:

- At udnytte Trade Council’s eksportprogrammer målrettet små- og mellemstore virksomheder.
- At prioritere og udvælge markeder med henblik på at styrke eksport- og internationaliseringsindsatsen gennem længerevarende og mere strategiske forløb.
- At bruge Innovation Centre Denmarks lokale tilstedeværelse og netværk til forsknings- og innovationssamarbejder.

Udviklingen i eksporten af plantebaserede fødevarer 2012-2022
Beregningerne har taget udgangspunkt i handlingsplanens definition af plantebaserede fødevarer.

Kilde: Danmarks Statistik

Stigningen i værdi kan også skyldes højere priser.

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Udsagn: Hvis efterspørgslen på plantebaserede fødevarer stiger, skal landbruget nok følge med

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Bevægelser i foodservice og blandt grossister

- Foodservice er en vigtig spiller med hensyn til efterspørgsel (stort antal af måltider + stor volumen + tilgængelighed + madinspiration til hjemmet)
- Motivation: Flere kantiner ønsker at lave grønnere mad grundet efterspørgsel, økonomi, men også pga. CO2-rapportering
- Økologimærkning: Giver incitament til flere planter

DET ØKOLOGISKE
SPISEMÆRKE

Tætte samarbejder med foodservice

5 min. i grupper
5 min. i plenum

Til overvejelse

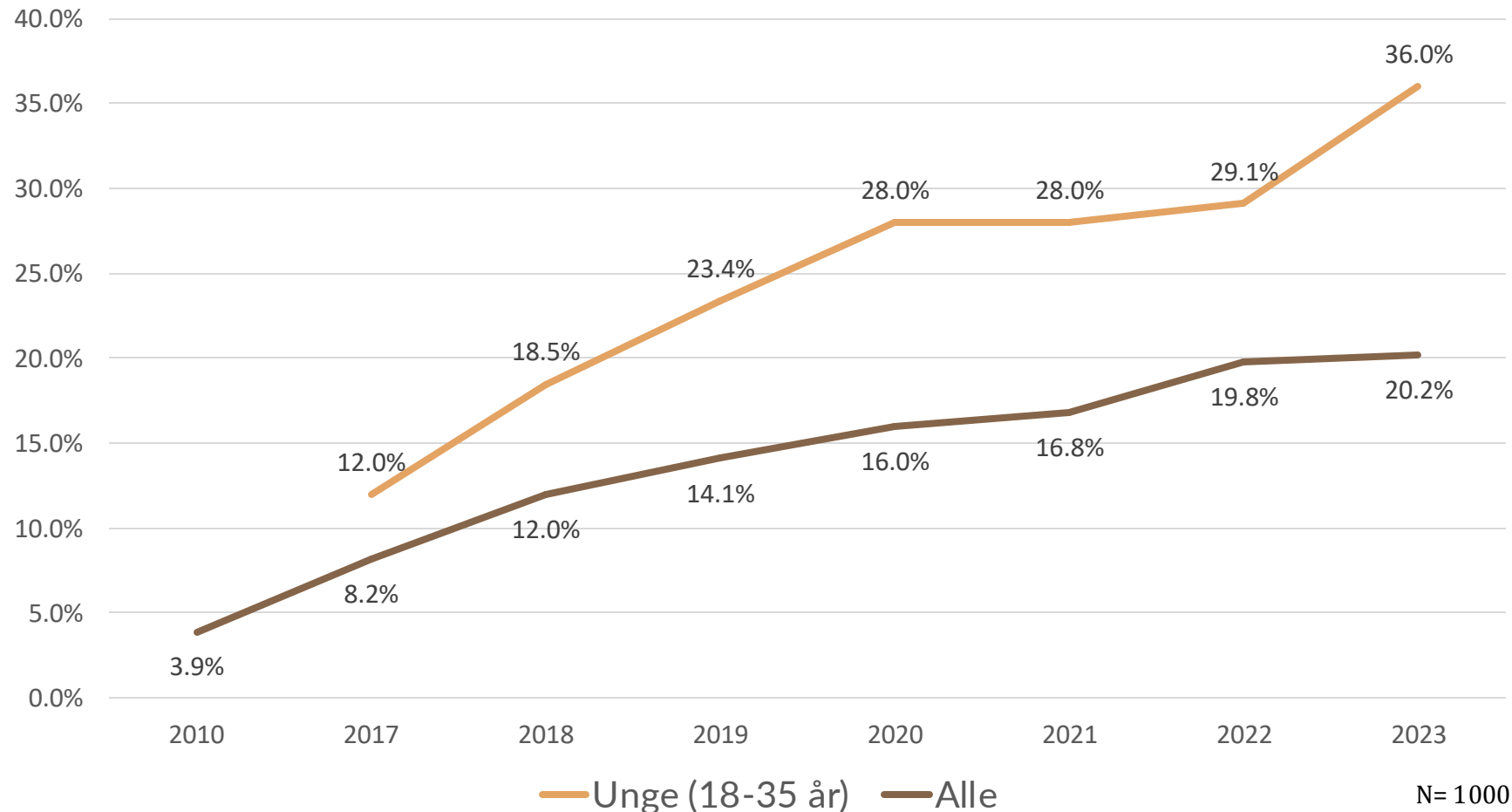
Hvad er du mest
skeptisk og positiv
over for ved
produktion af
afgrøder til konsum?

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Danmark: Antallet af fleksitarer og vegetarer er stigende

Fleksitarer = Danskere med mindst 3-4 vegetariske frokostmåltider og 3-4 vegetariske aftensmåltider pr. uge.

20 % af danskerne, dvs. 1 mio. danskere, spiser overvejende eller helt vegetarisk. Det er altså mere end en femdobling siden 2010.

(Coop Analyse & DVF 2023).

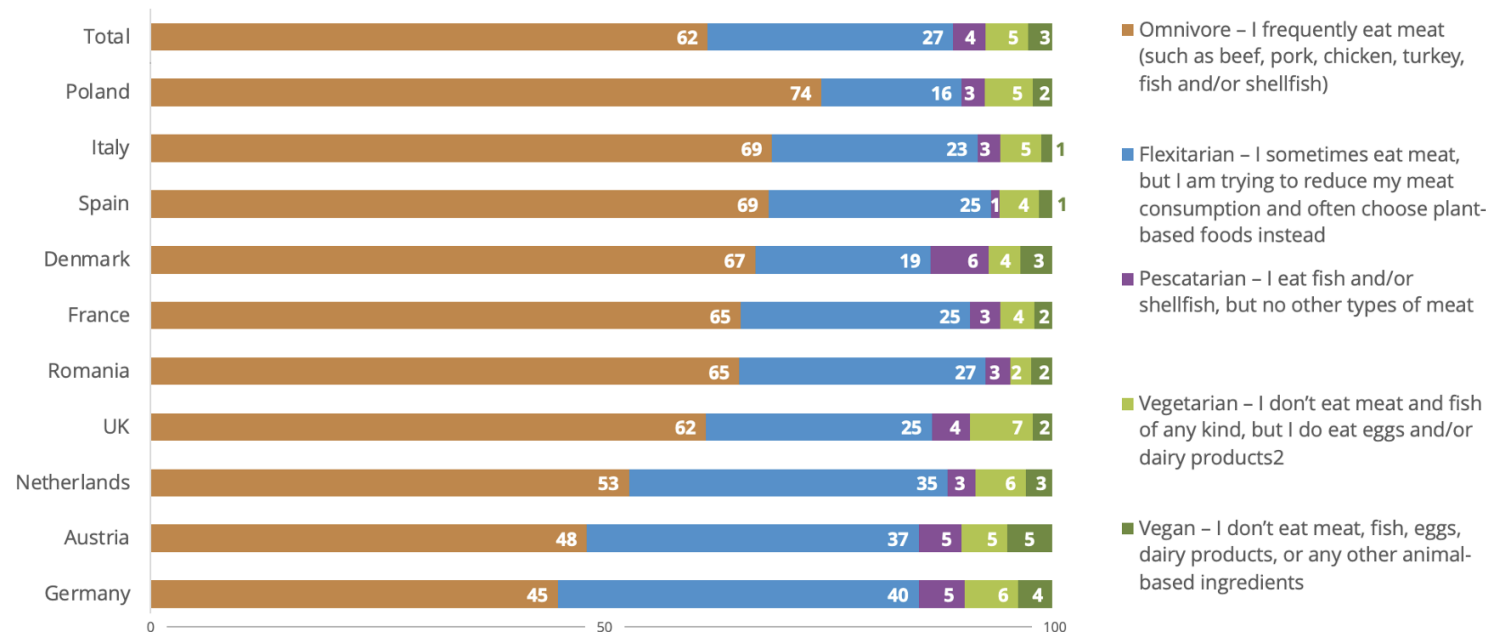
Blandt unge mellem 18 og 34 år, er det hele 36 %, som spiser fleksitarisk eller helt vegetarisk, mens det i 2018 drejede sig om 18 %. Det er en fordobling på fem år.

(Coop Analyse & DVF 2018).

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Antallet af fleksitarer i andre lande

DIETARY LIFESTYLE BY COUNTRY (TOTAL SAMPLE, PERCENTAGES)¹⁶

27% af europæerne identificerer sig som fleksitarer, hvilket udgør den næststørste forbrugergruppe.

Smart Protein report 2023

De største fleksitargrupper er i Tyskland (40%) and Østrig (37%), hvor det ikke længere er normen at være kødspiser.

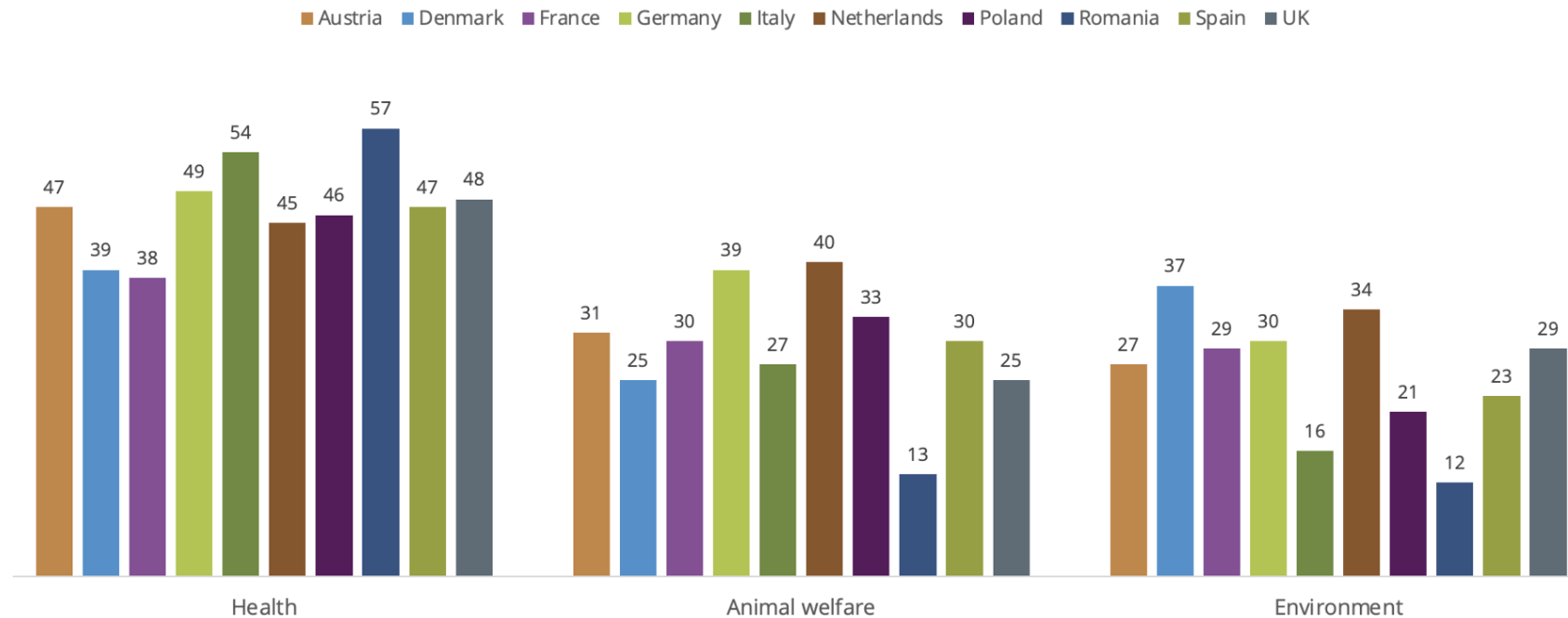
Smart Protein report 2023

Q3: Which category best describes your current dietary lifestyle? | Single selection Q4: How long have you been following your current dietary lifestyle? | Single choice | Total: n= 7500 | Austria n=750 | Denmark n=750 | France n=750 | Germany n=750 | Italy n=750 | Netherlands n=750 | Poland n=750 | Romania n=750 | Spain n=750 | UK n=750

Tendenser inden for plantebaserede fødevarer

Motivation for at spise grønnere i Europa

TOP 3 MOTIVATIONS TO REDUCE MEAT OR DAIRY PRODUCTS (PERCENTAGE OF TOTAL MEAT REDUCERS, BY COUNTRY)

Q10: Which of the following reasons best describes why you have chosen to decrease your consumption of meat or dairy products? | Multiple choice | Total: n= 3442 | Austria n=331 | Denmark n=311 | France n=393 | Germany n=376 | Italy n=404 | Netherlands n=321 | Poland n=326 | Romania n=336 | Spain n=334 | UK n=31

Pause

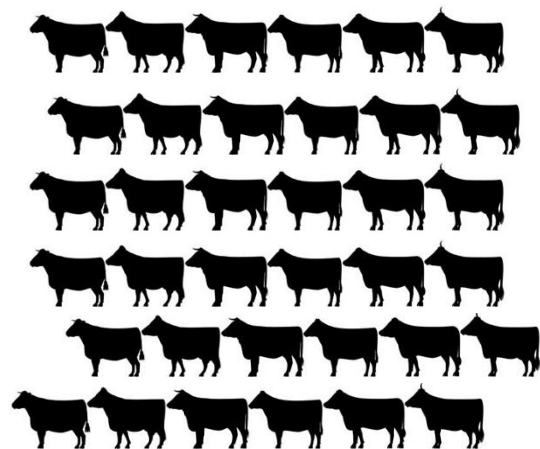
10 minutter

Cases

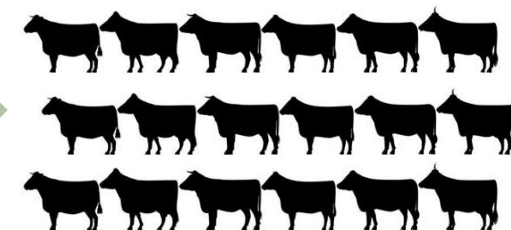
Cases

Landmandscase: Torsten Wetze

- Fra almindelig mælkeproducent til økologisk landbrug med græsmælk (merpris) og vegetabiliske fødevarer
- Plantebaseret fødevareproduktion i kombination med drøvtyggere, så dyrene indgår i de naturlige processer.
- Græsarealer og enge bruges til at brødføde køer.
- Antallet af malkekvæg er mere end halveret, og Torsten er derfor selvforsynende med foder og undgår foderimport.
- Kan nu brødføde tre gange så mange som før.

Fra 300...

... til 120 malkekvæg

Fra 1200...

... til 3500 brødfødte mennesker

Cases

Fødevareregiganternes plantebaserede sortiment

Arla

Danish Crown

KMC

Cases

Organic Plant Protein

Danish Agro

Organic
Plant
Protein

Stifterne bag Hanegal ejer nu Organic Plant Protein, der producerer økologiske, teksturerede planteproteiner af ærter og hestebønner, som sælges både til detailhandlen og som ingrediens til fødevarer virksomheder.

Organic Plant Protein

Nøgletal

Afkastgrad (ROCE)	-0,1
Rentedækningsgrad (Interest coverage ratio)	
Soliditetsgrad	0,2
Debt to Equity (gearing)	4,5
Quick ratio (alternativ Proxy cash til current liabilities)	1,9

Forbrugerne

For "den almindelige dansker" er det vigtigste:

- At det er nemt at producere plantebaserede måltider, som ligner og smager som det, de fleste plejer at spise
- At det under alle omstændigheder smager godt
- At det er billigere end kød

Eksport

"Svært, hvis produktet allerede findes på markedet. Så bliver det kun et spørgsmål om pris, og her vil de store spillere altid vinde. Dog gode muligheder for hurtig vækst, hvis produktet er unikt og relevant med den nødvendige produktionskapacitet."

"Dette er grundlaget for vores store succes på eksportmarkedet, som pt udgør omkring 95% af omsætningen, og hvor vi oplever en vækstrate på næsten 100% om året."

Hjemmemarkedet

"Den største barriere er, at Fødevarestyrelsen og de fleste "madmeningsdannere" stort set udelukkende kommunikerer, at kødet kan erstattes af bælgfrugter i den naturlige form."

Cases

Dryk: Plantedrikke

DRYK udvikler plantedrikke lavet på skandinaviske råvarer. Sortimentet består i dag af seks forskellige varianter af plantedrikke, og DRYK har oplevet stor succes på kaffemarkedet. Adskiller sig særligt på sin høje kvalitet og plantedrik på ærter.

Dryk

Nøgletal

Afkastgrad (ROCE)	-1,7
Rentedækningsgrad (Interest coverage ratio)	
Soliditetsgrad	-0,8
Debt to Equity (gearing)	-129,9
Quick ratio (alternativ Proxy cash til current liabilities)	1,3

Målgruppe

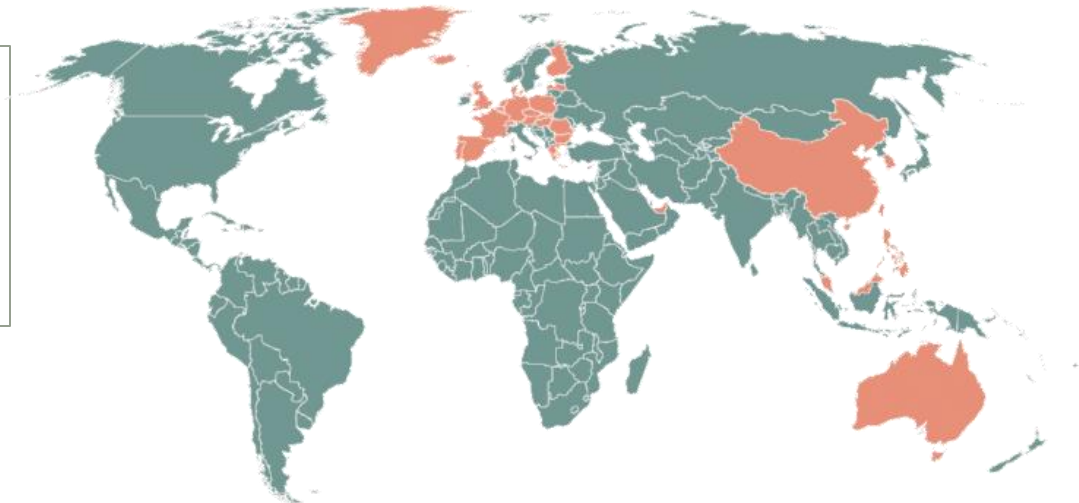
Satsede på ”restauranter, cafeer og kaffebarer, hvor det giver mening at kunne tilbyde kunderne noget andet og noget mere, når de betaler 50 kroner for en kop kaffe,” siger Christian Christiansen.

Hjemmemarkedet

Tilbyder abonnement
Meny- og Sparbutikker

Eksport

Er i 23 lande, herunder Kina, Malaysia, Singapore, Indonesien og Australien

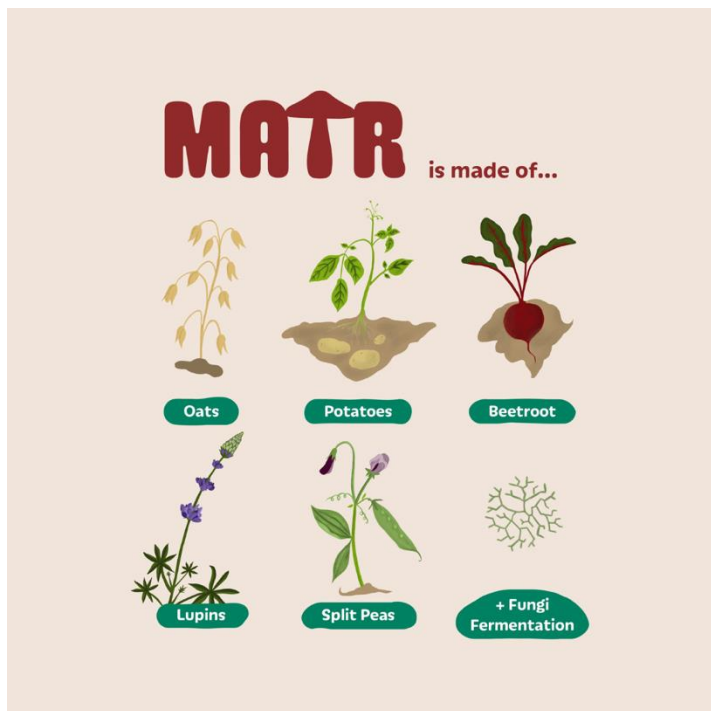

Cases

Matr Foods

Stiftet i 2021.

Svampefermentering til at transformere frasorterede rodfrugter, gryn og bælgfrugter til en helt ny, lækker fødevarer.

nemlig.com

STICKS IN SUSHI

GASOLINE GRILL
WORLD FAMOUS BURGERS

	2023-03	2022-03
Dækningsgrad	-	-
Overskudsgrad	-	-
Kapacitetsgrad	-0,29	-0,42
Afkastningsgrad	-102,7 %	-206,3 %
Likviditetsgrad 1	346,6 %	235,8 %
Soliditetsgrad i %	-75,5 %	21,3 %
Egenkapitalens forrentning 1	-	-793,04

News
July 1, 2024

Novo Holdings invests in MATR Foods' expansion within plant-based fungi food

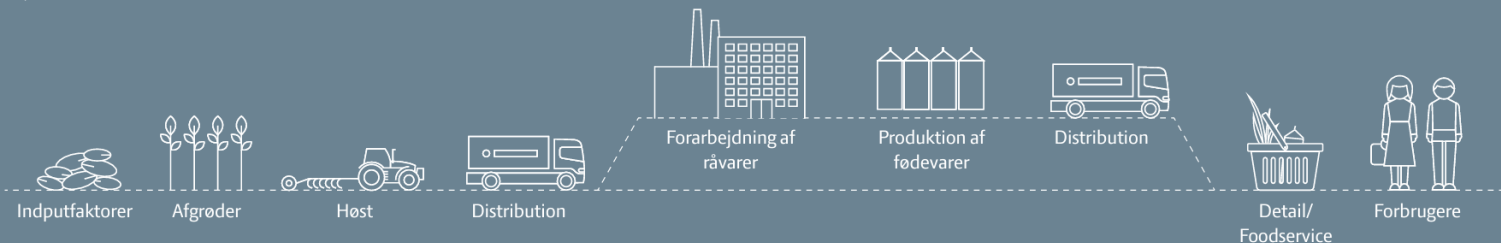
+ fået en investering på 20 mio. euro fra den europæiske investeringsbank.

Værdikæden er under opbygning for plantebaserede fødevarer

Kvægproducenter i EU er helt afhængige af den direkte støtte. Ifølge en analyse fra Økologisk Landsforening udgjorde den således 50% af deres indkomst i perioden 2014-2020. På den baggrund råder forskerne til et politisk indgreb for at **gøre vilkårene mere lige og gøre det lettere for de plantebaserede producenter at konkurrere.**

Kilde: Økologisk Landsforening (Samvirke, november 2023, s. 8)

» Værdikæde for plantebaserede fødevarer

Viden og efterspørgsel går tilbage i værdikæden

Skævvridning i offentlige investeringer i kød- og plantebaseret produktion

1

1.200 kr.

Hver gang EU støtter den plantebaserede sektor med 1 kr., modtager kødindustrien EU-støtte på 1.200 kr.

Kilde: Samvirke november 2023, s. 8.

KU, AU, SEGES og DTU estimerer, at behovet er ca. **600 mio. kr. årligt til investeringer i forskning og udvikling** af plantebaserede fødevarer for at få dem op på niveau med de animalske.

Kilde: AgriFoodTure: Roadmap for Sustainable transformation of the Danish Agri-food system

1 min. for dig selv
5 min. i plenum

Til overvejelse

Hvilke plantebaserede
fødevarer har du
kendskab til?

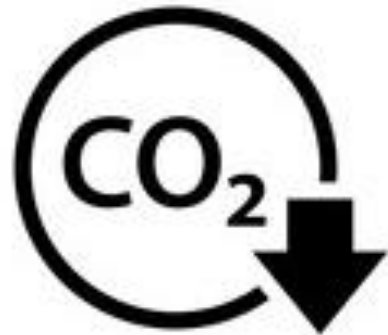
Hvilke plantebaserede
produkter har du smagt,
og hvilke synes du bedst
om?

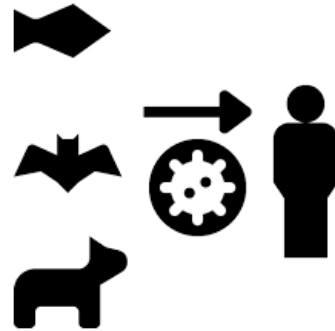
Fordele ved diversificering af produktionen

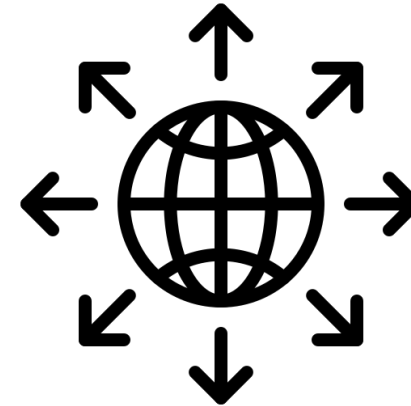
Risikospredning
af aktiver

Klima- og
biodiversitetsgevinster
samt bedre jordkvalitet

Mindre risiko for
zoonoser og bedre
levevilkår

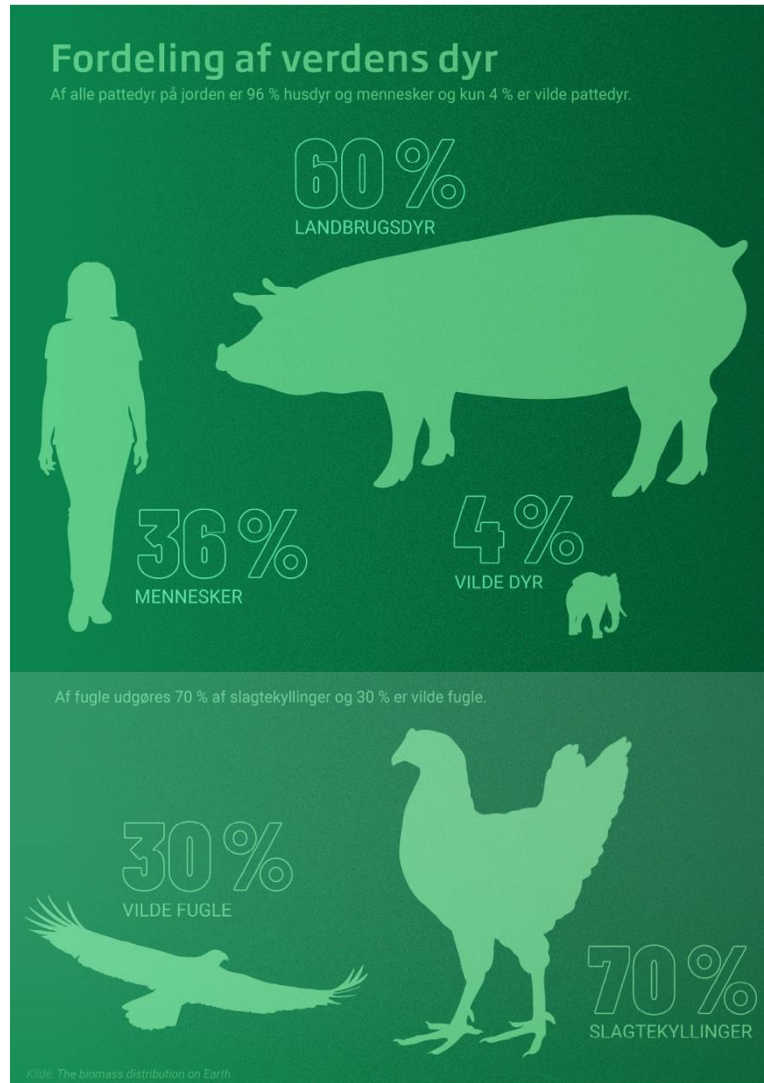

Større udbytte, færre
udsving på
afkastningsgrad for
planteafgrøder og nye
afsætningsmuligheder

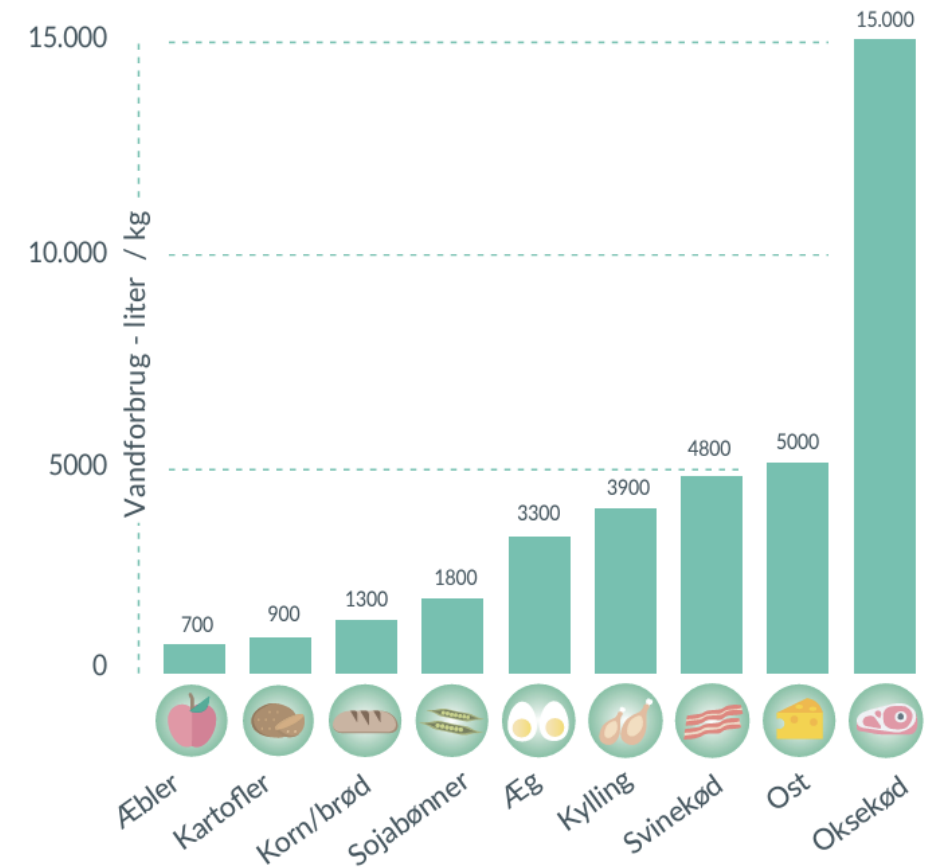

Tilskud til
konsum og
lavere klimaafgift

Risici: Den animalske produktion presser biodiversitet, vandforbrug og fødevarertilgængelighed

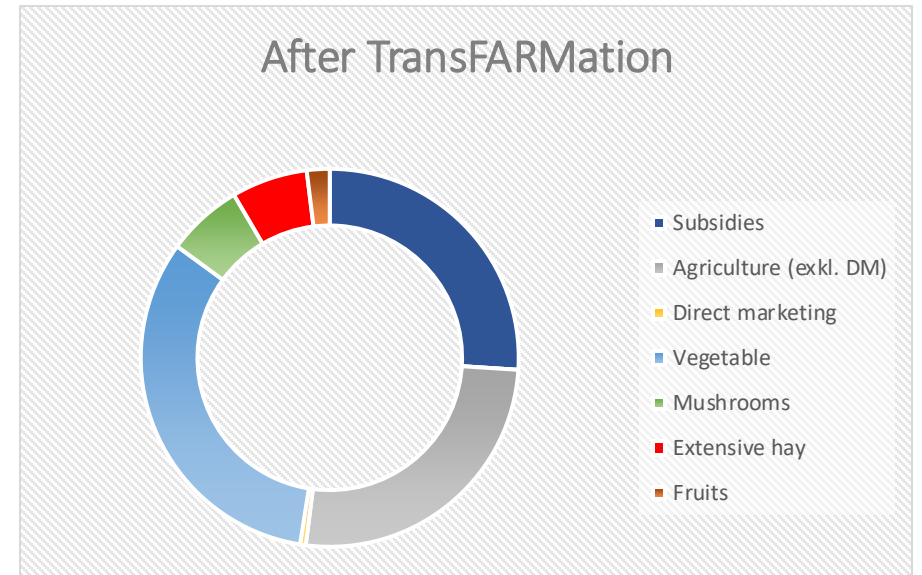
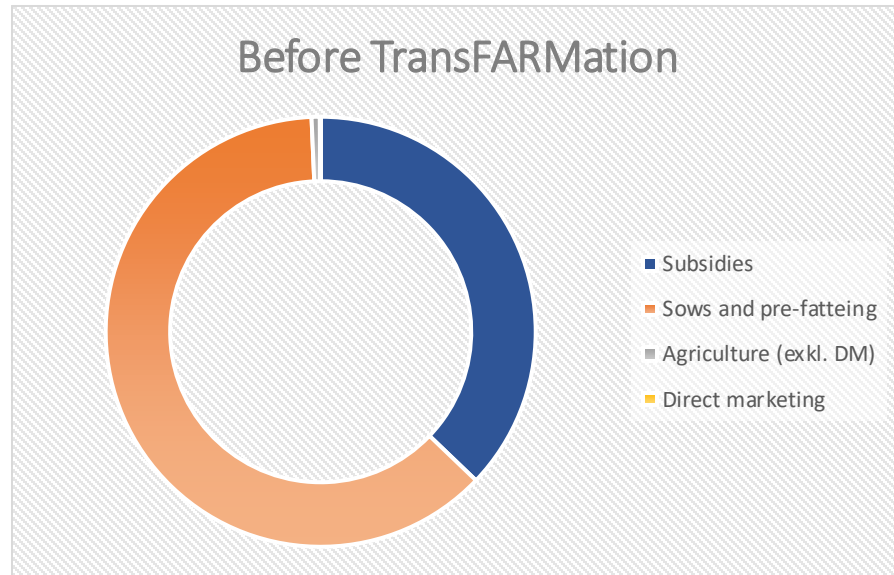
SÅ MEGET VAND ER NØDVENDIGT FOR AT PRODUCERE 1 KG MAD
- Baseret på tal fra Water Footprint Network

Inspiration

Diversificering af produktion

Eksempel på diversificering

Inspiration

Brug og genbrug af faciliteter

Se indslaget
om Ejnar Rask
fra Blæsebjerg

Fra minkbure...

... til jordbærbed

Fra kyllingehal...

... til svampehylder

To værktøjer til rådgivningen

Drøft diversificering med landbrugskunden

Positive effekter på CO2e-aftryk og biodiversitet

Emner	Økonomi	Parathed	Type af diversificering	Kompetenceudvikling	Forretningsplan
	Hvordan ser økonomien ud, og kan evt. ønske om nyt lån give anledning til diversificering?	Hvor parat er landbrugeren til at ændre sin nuværende produktion?	Diversificering skal matche landbrugers behov, kompetencer og jordarealer.	Hvad kræver diversificering af nye kompetencer, og hvordan kan disse erhverves?	Hvordan skal den nye forretningsplan se ud?
Spørgsmål	<ul style="list-style-type: none"> Kan landbrugeren vise overskud de sidste >5 år? Ønsker landbrugeren lån til udbedring af slidt ejendom, maskineri, etc? I så fald kan lånet evt. i stedet bruges på diversificeringstiltag. Ønsker landbrugeren at investere i nye faciliteter/maskiner? Nye faciliteter skal gerne være alsidige. Er der et kommende generationsskifte? Har landbrugeren interesse i at etablere flere driftsgrene, der kan sættes til salg enkeltvis? 	<ul style="list-style-type: none"> Drøft interessen for diversificering af produktionen. Hvilke bekymringer har landbrugeren for om-lægningen? (kompetencer, økonomi, afsætning) Hvordan kan disse bekymringer imødekommes? 	<ul style="list-style-type: none"> Ønsker landbrugeren at omlægge til økologi? Hvilken anden type produktion er jordarealet velegnet til? Fx bælglplanter, skov, biodiversitet, udtagning af levbundslande Hvad er interessen for at blive selvforsynende med foder og omlægge arealer til humant konsum? Har landbrugeren interesse i at blive naturforvalter/energiproducent? <p>Se onepageren: "Hvordan kan dit landbrug også se ud?"</p>	<ul style="list-style-type: none"> Hvilke kompetencer ville skulle erhverves ved at diversificere produktionen? Skal landbrugeren selv efteruddannes? Skal kompetencerne findes via ansættelse/udlejning/salg af nye driftsgrene? 	<ul style="list-style-type: none"> Hvad er faserne for diversificeringen? Hvad skal omlægges først, og hvad kræver det? Økonomisk, kompetencemæssigt osv.
Diversificering	Gevinster	Diversificering af afgrøder og husdyrproduktion har positive effekter på CO2-aftryk, fødevarer sikkerhed, biodiversitet, jordkvalitet, risiko for zoonoser og livskvalitet. Diversificering kan desuden skabe flere driftsgrene, som kan sælges enkeltvis ved generationsskifte.			
	Udfordringer	Kræver nytænkning og potentielt etablering af nye afsætningskilder, som kan være ressourcekrævende.			
Eksterne og interne krav	Regulering nationalt	Kommende CO2-afgift på landbruget kan presse mod skift i produktionsform. Danmarks CO2-mål om 70 % reduktion inden 2030. Klimakostråd med anbefaling om lavere kødindtag og flere bælgfrugter.			
	EU-regulering	Krav om ESG-rapporter til realkreditinstitutter. Biodiversitet indført som parameter i EU-Taksonomien (EU's Biodiversitetsstrategi). Nye tilskud til plantebaseret produktion og biodiversitetsområder (CAP).			
	Nordeas mål	Banken ønsker, at den afledte udledning pr. udlånt krone reduceres.			

Hvordan kan dit landbrug også se ud?

Idéer til alternative indtjeningskilder

Denne onepager har til formål at præsentere måder at diversificere sin virksomhed på og derved indtænke forskellige indtjeningskilder i sin forretningsplan, når arealfordelingen omtænkes med henblik på at reducere bedriftens CO2-aftryk og påvirkning på biodiversitetstab.

	Fødevarereproduktion	Naturforvaltning	Energi	Gårdbesøg	Udlejning/overnatning
Hvad	<ul style="list-style-type: none"> Overvej, hvad jorden er velegnet til af planteavl til humant konsum, fx bælgfrugter, nødder, frugt, grøntsager, spinatfrø, krydderurter, bær, svampe eller vin. Bliv selvforsynende med foder (reducér antallet af dyr) og brug arealer på fødevarer. 	<ul style="list-style-type: none"> Omlæg dele af produktionen til skov eller biodiversitetsområder. Udtag lavbundslande. 	<ul style="list-style-type: none"> Brug nogle arealer til energiforsyning. 	<ul style="list-style-type: none"> Gårdbesøg til undervisning af skoleklasser, landbrugsskoler, højskoler, produktionshøjskoler, frie fagskoler eller private familier. 	<ul style="list-style-type: none"> Langtidsudlejning af dele af privat ejendom eller udlejning af jord til fx kolonihaver. Overnatning via Bed & Breakfast/camping/glamping.
Hvordan	<ul style="list-style-type: none"> Etabler en gårdbutik og webshop med salg af afgrøder, evt. på abonnement. Lav en planteskole eller skovhaver med selvpluk af frugt, bær mm. Udlej dele af bedriften (til nye landbrugere) for at sprede den økonomiske risiko og drage fordel af hinandens forretninger. Indtænk andelsordninger, hvor forbrugere kan blive medejere af produktionen. Investér i maskineri, fx grøntsagssorteringsanlæg, afskalning af bælgfrugter, pakning af råvarer (fællesejet eller udlej via selveje). 	<ul style="list-style-type: none"> Tilbyd rundvisning og fortæl om stedets særegne natur og kultur, opfør udkigstårne, informationstavler og bænke. Søg EU's bioordninger 	<ul style="list-style-type: none"> Overvej fx solcelle- eller vindmøllepark, biogas, pyrolyse, Power to X, Bio Solutions. 	<ul style="list-style-type: none"> Etabler et samlingsområde, hvor besøgsgrupperne kan få undervisning og spise. Etabler en skolehave og et simpelt udekøkken. Arrangér events såsom fællesspisninger, rundvisninger, høstfester, temamøder, sæsonbestemte aktiviteter eller terapiforløb for udsatte eller til rekreation (sansestier, terapirum, yoga). 	<ul style="list-style-type: none"> Find ud af, om du må udleje arealer til langtidsleje. Etabler et campingområde med en skovlegeplads, ildsted, pizzaovn eller telte til udlejning (glamping).
Tips	<ul style="list-style-type: none"> Lav specialkontrakter for at sikre afsætning med distributører, supermarkeder, kommuner, restauranter, foodservice (kantiner, plejehjem, institutioner), fødevarer virksomheder, attraktioner osv. Staldbygninger kan bruges til råvarerlager Deltag i forskningsprojekter, der tester forskellige afgrøder til humant konsum. 	<ul style="list-style-type: none"> Sælg jorden til fx offentligt institution og bliv naturpagter (evt. med afgræsning). 	<ul style="list-style-type: none"> Kombiner energi- og fødevarereproduktion på samme arealer. 	<ul style="list-style-type: none"> Indtænk socialt arbejde i samarbejde med kommunen, såsom praktikophold/afklaringsforløb/rehabilitering for personer med stress, kroniske smerter, eller som er tæt på pension. 	<ul style="list-style-type: none"> Hvis ejendommen er til det, overvej at etablere et konferencenter. Hestehotel er også en overnatningsmulighed.

5 min. i grupper
5 min. i plenum

Til overvejelse

Hvad bekymrer dig, eller
hvad vil du gerne vide, hvis
du skulle rådgive en kunde i
at diversificere sin
produktion?

Præsentation af smagekasse

↑
Opskriftsunivers

Tak for i dag

Clara Drenck: clara.drenck@vegetarisk.dk

Louise Johansen: louisejohansen@vegetarisk.dk

[Læs rapporten her](#)

[Læs rapporten her](#)